

Pomen nastopa liste KEL na volitvah

V ozračju precejšnje napetosti se na Koroškem pripravljajo na deželne volitve, ki bodo v nedeljo, 7. oktobra. Atentat v Velikovcu, ki je bil izvršen v vsekakor čudnih okoliščinah, še vedno nudi nemškonalistični organizaciji Heimatdienst nove priložnosti za hujskaško protislovensko in protijugoslovansko gonjo. Če pomislimo, da ta organizacija dejansko pogojuje celotno politično življenje na Koroškem, zlasti kar zadeva pravično ureditev odnosov med nemškogovorečo večino in slovensko manjšino, je jasno, da je teroristična akcija v Velikovcu v resnici koristila predvsem Heimatdienstu. Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem sta atentat v Velikovcu takoj obsodila in naglasila, da slovenska manjšina odločno odklanja uporabo nasilja v boju za priznanje svojih pravic in atentat označila za provokacijo.

Ne glede na to je na dlani, da je tudi zadnji atentat v Velikovcu — kot v ostalem prejšnji — nov dokaz, da je stanje na Koroškem, kljub navidezni urejenosti tamkajšnjih političnih in družbenih razmer, na kar je Avstrija tako ponosna v mednarodnem svetu, v resnici zelo konfliktno, kar je nedvomno posledica neurejenih odnosov med večino in manjšino, oziroma nesposobnosti in pomanjkanja volje na strani večine, da prizna manjšini pravice, ki ji gre do po pisanih in nepisanih zakonih.

V tem kontekstu je treba obravnavati in vrednotiti tudi nastop Koroške enotne liste (KEL) na bližnjih deželnih volitvah. Že sama njena prisotnost v volilnem boju in na volitvah samih je velikega, rekli bi celo izrednega pomena, kajti ne glede na konkretno uveljavitev more morda odločilno prispevati k postopnemu odpravljanju zadušljivega ozračja v tej deželi, ki danes brani in preprečuje, da bi slovenska manjšina postala enakopravna in tako mogla prispevati svoj delež pri nadaljnjem razvoju celotne družbe.

V tem je po našem treba tudi videti glavni pomen nastopa liste KEL in je želiti najboljši uspeh na deželnih volitvah dne 7. oktobra.

Konferenca Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke

V BEOGRADU BODO ZASEDALI GOSPODARSTVENIKI Z VSEGA SVETA

Od drugega do petega oktobra bo v Beogradu zasedanje Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke. Računajo, da se bo zasedanja v jugoslovanski prestolnici udeležilo nad 2.000 delegatov, med njimi finančni ministri in guvernerji osrednjih bank vseh 138-tih držav, ki pripadajo mednarodnemu denarnemu skladu. Medtem so že objavili letni poročili svetovne banke in mednarodnega monetarnega sklada, ki obravnavata gospodarski položaj na svetu. Poročilo Svetovne banke, ki je bilo objavljeno v nedeljo, predvideva, da se bo ohranila tudi v bližnji prihodnosti velika razlika med bogatimi in revnimi državami, tako da bi bila potrebna desetletja, da bi revne države dosegle raven industrijsko razvitih držav na svetu. Tudi letno poročilo mednarodnega denarnega sklada ugotavlja, da je svetovno gospodarstvo v krizi zaradi velike inflacije, zaradi nezadostnega izkoriščanja naravnega bogastva, zaradi počasne rasti gospodarstva v posameznih državah, nestabilnosti na deviznih tržiščih in zaradi globoke krize v državah v razvoju, ki nimajo petrolejskih ležišč.

Opazovalci menijo, da na zasedanju v Beogradu ne bodo sprejeli nobenega formalnega sklepa, vendar je jasno, da bodo udeleženci izoblikovali glavne smernice

svetovne gospodarske strategije, kot bodo prišle do izraza na vrsti sestankov, ki bodo pred uradnim začetkom samega zasedanja. V tej zvezi velja omeniti zlasti delovanje predstavnikov tako imenovane medcelinske skupine 24-ih držav, ki so se že sestali in bodo ob sklepu razprave sestavili resolucijo, ki jo bodo nato predložili finančnim ministrom držav v razvoju. V tej medcelinski skupini je 8 afriških, 8 azijskih ter prav tolikšno število držav iz Latinske Amerike. Gospodarstveniki držav tretjega sveta bodo skušali vplivati na voditelje razvitih držav, da bi se slednje odločile nuditi večjo pomoč nerazvitim državam in zlasti izoblikovati smernice novega svetovnega gospodarskega reda, ki naj omogoči, da se bogastvo na svetu pravičneje porazdeli.

V Beogradu so v teku zadnje priprave za to važno zasedanje, saj pričakujejo, da se ga bo skupno udeležilo kakih 6.000 ljudi. Vedeti je namreč treba, da bodo za to priložnost prispeli v jugoslovansko prestolnico tudi predstavniki številnih zasebnih denarnih zavodov, ki bodo spremljali potek konference. Hoteli v Beogradu so vsi polno zasedeni, mnogi delegati in gostje pa se bodo nastanili tudi v hotelih v drugih srbskih mestih.

Za večjo podjetnost

Obstoja hud problem naše narodnostne skupnosti v Italiji, katerega smo v našem listu že večkrat načeli, a žal brez učinka, ki smo ga želeli, namreč da bi to sprožilo nekaj širše razprave in da bi se počasi vendarle lotili reševanja tega problema. To je problem naše podjetnosti.

To je eden tistih problemov, ki bi jih lahko rešili sami, ne da bi čakali, kaj bo storil Rim. Seveda pri tem nimamo v mislih zasebne trgovine, ki pač uspeva ali ne uspeva vstric z ostalo tržaško trgovino, glede na njene možnosti, ampak gospodarsko dejavnost, ki bi prinašala dobro vsej manjšini, ne da bi seveda izključevala zasebne koristi. Obratno: v mislih imamo tisto dejavnost, ki koristi tako posameznikom kot celoti, kajti preveč idealistič-

no in zato nesmiselno bi bilo pričakovati, da bo neko gospodarstvo mislilo samo na altruistično delovanje.

Na kratko povedano, gre za tole: vedno bolj prihaja do izraza, da je naše politično življenje sicer precej razgibano in razvejano, da pa se tega ne more reči o našem gospodarskem življenju na Tržaškem in Goriškem ter seveda tudi v Slovenski Benečiji in na Trbiškem. Ni opaziti kekega povezanega ali celo načrtnega gospodarskega delovanja slovenskih ljudi. Vedno spet prihaja do raznih kulturnih in politično-socialnih posvetovanj, konferenc, simpozijev itd., a posvetovanja, ki bi enostavno obravnavala samo zastoj oziroma slabokrvnost našega gospodarstva, ne do-

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 30. septembra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Glasba za dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojšanu; 9.45 Mali koncert; 10.30 Kulturni dogodki v deželi in ob njenih mejah; 11.00 Pregled slovenskega tiska v Italiji in Aktualnosti; 11.05 Mladinski oder: »Kapitan Ivo Nageljček« (Aleksander Morodič), Radijski oder; 12.00 Poročila; 12.15 Nabožna glasba; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Poslušajmo spet; 15.30 Nedeljsko popoldne; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 1. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.30 Pravilnica v nadaljevanjih; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Slovenski izvajalci lahke glasbe; 13.00 Poročila; 13.15 Umetne in ljudske pesmi; 13.45 Naši ansambli; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Roža mogota; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Z naših koncertnih odrov; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 2. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.30 Rdeče, rumeno, zeleno ... in še kaj; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Tavčar »Visoška kronika«. Radijski oder; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Počitniški vrtljak; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Naši nepoznani znanci; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Operna sezona; 18.10 Kulturna kronika; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 3. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.30 Glasba za najmlajše; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Iz slovenske folkloze: »Ta stara je bolna, ta mlada leži«; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Poletna vročica; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Skladbe jugoslovanskih avtorjev; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 »Iz ljubeznik«, radijska kriminalka (Josip Tavčar), Radijski oder; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 4. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.30 Otroci se igrajo; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Tavčar »Visoška kronika«, Radijski oder; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Počitniški vrtljak; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Roža mogota; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Vodič po glasbeni umetnosti; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Četrtekova srečanja; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 5. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.30 Na počitnicah; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Slovenski izvajalci lahke glasbe; 12.00 Rezervirano za ...; 12.30 Z glasbo po Južni Ameriki; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Naši nepoznani znanci; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Od solista do zbor; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturni dogodki v deželi in ob njenih mejah; 19.00 Poročila;

■ SOBOTA, 6. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Glasba za dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Z novim dnem; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.30 Nekoč, v davnih časih; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Roman v nadaljevanjih: Ivan Tavčar »Visoška kronika«. Radijski oder; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Počitniški vrtljak; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Za prijetno popoldne; 14.45 Slovenske povojne revije v Italiji; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Rezervirano za ...; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Slavní mojstri; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 »Vagabund Martin« (Giuseppe Radole, Aleksander Mužina), Radijski oder; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Za večjo podjetnost

■ nadaljevanje s 1. strani

živimo. Če pa le kdaj pride do kakšnega sestanka, se tiče samo uradnih pobud, kot je npr. pobuda oziroma načrt za prosto industrijsko cono na Krasu, ne pride pa v obravnavanje tisto, kar najbolj in zdaj, ta čas, teži našo skupnost, namreč dejstvo, da vse naše kulturne in druge pobude visijo v zraku, če nimajo trdnega temelja in niso oprte na gospodarstvo.

Razni naši podjetniki tožijo, da ne morejo dobiti vajencev. Ali ni mogoče nič storiti, da bi usmerjali mladino, ki konča nižjo srednjo šolo, v gospodarski uk? Ali ni mogoče, da bi prišlo do sodelovanja med učitelstvom in slovenskimi podjetniki ter obrtniki v tem pogledu? Učitelji bi lahko vodili učence nižjih srednjih šol na ekskurzije k podjetnikom in obrtnikom ter jim tako vzbujali veselje do gospodarskega delovanja, hkrati pa jih s tem usmerjali k slovenskim podjetjem in mojstrom.

Zastala je slovenska gradbena podjetnost. Ali res ni mogoče, da bi se spodbudilo gradnjo stanovanj za mlade slovenske zakonske pare in da bi se jim šlo nekoliko na roko? Mladi zakonci si ne upajo imeti otrok, če so brez primerne stanovanja ali če ga sploh nimajo, od tega pa je odvisna usoda slovenske šole. Ali res ni mogoče najti potrebnih sredstev, da bi zgradili vsako leto določeno število stanovanj za mlade zakonske pare? Seveda ne smemo pozabiti niti na starejše slovenske pare in tudi posameznike. Ne bomo tu predlagali rešitev za ta problem, toda menimo, da se to tiče tudi naših denarnih zavodov, ki bi želeli naložiti denar v trajne dobrine, pa tudi bank drugod. Ne gre za darove, ampak za posojila in gradbeno podjetnost.

Nadalje se nam zdi važen problem v tem, da bi spodbujali podjetnost slovenskih ljudi s posojili in tudi s pomočjo v obliki nasvetov. Kam naj se obrne slovenski človek, ki bi se npr. rad poučil, če se mu splača odpreti takšno ali takšno trgovino, restavracijo, hotel,

obrtno podjetje in kako naj to stori? In kje naj dobi posojilo, da postavi podjetje na noge? V ostalem svetu je vsakdanja praksa, da banke in posojilnice ter gospodarske posvetovalnice pomagajo taki podjetnosti, v naših denarnih zavodih pa gledajo človeka, ki pride s takim predlogom in ima v mislih posojilo, kot norca ali še boljše rečeno, kot tipa, ki jih misli ogoljufati za denar. Posojila dajejo samo na pretirano varščino v že obstoječem bogastvu. Itd.

Ni in ne more biti trdne narodnostne manjšine brez zdrave gospodarske podlage, pri nas pa se v vsem neprestano zanašamo na idealizem posameznikov, ne da bi se končno organizirali ali vsaj poskušali organizirati tudi v gospodarskem pogledu in si ustvarili neko gospodarsko povezanost. Pri tem pa bi bilo najbrž veliko lažje ustvariti tako gospodarsko povezanost kot pa politično edinost, o kateri nekateri sanjajo. A gospodarska povezanost bi nedvomno koristila in pospeševala tudi politično zблиžanje in sodelovanje v okviru naše manjšinske skupnosti.

—o—

ARKADY ŠEVČENKO

Arkady Sevčenko, ki je bil še pred letom dni visok sovjetski funkcionar pri Združenih narodih in je nato zaprosil ter prejel politično zavetišče v Združenih državah je izjavil, da je vsaj polovica sovjetskih funkcionarjev in uradnikov pri Združenih narodih dejansko v službi sovjetske obveščevalne službe. Sevčenko je pristavil, da je vohun tudi eden izmed svetovalcev glavnega tajnika Kurta Waldheima. Večina teh vohunov uradno ne opravlja pomembnih funkcij in ne zavzema pomembnih položajev. Arkady Sevčenko je bil do aprila leta 1978 namestnik glavnega tajnika za politična vprašanja in za probleme varnosti pri Združenih narodih.

Važen simpozij na Ravnci

Na Ravnci v Reziji se je v ponedeljek končala dvodnevna mednarodna konferenca o jezikovnih kontaktih v vzhodnih Alpah. Posvečena je bila slovitemu poljskemu jezikoslovcu Janu Baudouinu de Courtenayu ob 50-letnici smrti, ki poteka letos. Na desetine znanstvenikov iz 5 držav Evrope in Severne Amerike se je zbralo v najznačilnejši vasi dežele, katero je učeni Poljak večkrat prepotoval in prvi razkril svetu njene jezikovne posebnosti. Konferenco sta organizirala newyorška univerza Columbia ter Furlansko filološko združenje. Predavatelji — bilo jih je okoli 15 — so obravnavali najrazličnejše jezikovne in sorodne probleme, ki so v tesni zvezi z Rezijo in z delom Baudouina de Courtenaya. Posebno zanimiva so bila dognanja nekaterih znanstvenikov v zvezi z medsebojnimi vplivi sosednjih jezikov. Med predavatelji je vzbudil pozornost Pavle Merku, ki je govoril o staroslovanskih ostankih in o slovenskih arhaizmih v terskem narečju. Zanimivo je bilo tudi poročilo Neve Godnič o beneških izposojenkah v pomorskem be-

sedišču slovenskih ribičev iz Nabežine. V ponedeljek je predaval tudi predstavnik univerze Columbia, Rado Lenček. Govoril je o Baudouinovi teoriji o geolingvističnem širjenju in o apliciranju te teorije na beneška narečja. Za pravo poslatico pa je poskrbel Milko Matičetov, ki je poročal o svojem odkritju, da so Rezijani rabili tudi neke vrste tajno govorico, kadar niso marali, da bi jih razumel kdo, ki je bil sicer več rezijanščine. Ta tajni jezik ni uvažal novih besed, marveč je le spreminjal pomen že znanih in običajnih.

V okviru kongresa, ki je tako vsebinsko kot organizacijsko zelo lepo uspel, so domačini poskrbeli tudi za kulturni oddih. V vaški dvorani sta nastopili folklorni skupini Raibl iz istoimenskega kraja in Val Resia iz rezijanske doline, pela pa sta zbor Amis dal Friul in Monte Canin. Tudi ta prireditelj je bila na dostojni višini in je privabila mnogo domačinov, ki so bili sicer prisotni tudi na sami konferenci, vidno ponosni, da je njihova govorica deležna mednarodne znanstvene pozornosti.

Edvard Kocbek, pesnik in pričevalec

(Ob njegovi petinsedemdesetletnici)

Edvard Kocbek, pesnik in mislec, moralist in pričevalec, je 27. septembra 1979 izpolnil petinsedemdeset let življenja. Njegov dejanski položaj v slovenskem slovstvu je pomemben, čeprav mu družba uradno ni vedno pritrjevala. Kljub uradnim ugovorom kritiziranih se Kocbek v resnici ni politično udejstvoval. Vse življenje se je namreč uresničeval in družbeno razdajal v pesništvu, v literaturi, v jeziku. To, kar je Kocbek tu — v literaturi — povedal, je bilo seveda povedano na poseben in enkratni način. Tega načina, tega posebnega jezika, navadno ne uporabljamo v okolju, ki nas obdaja, v družbi, v državi, v družini ali v službi. Kocbekov jezik je bil, kot smo že omenili, poseben, bil pa je tudi premočrten jezik resnice. Z njim je Kocbek izstopil iz konvencionalne družbe, iz konvencionalnega reda; s tem, da se je v posebni umetniški perspektivi zavzel za temeljne resnice in pravice človeka, je to pomanjkljivo in v obrazce in klišeje odeto družbo po ovinjkih samot, nesporazumov in bolečin za daleč prehitel.

Jezik resničnega in velikega pisatelja je jezik odkritega priznanja, odkritega spoznanja, odprtega bližanja resnici.

Kocbek se ni bal prodirati v najvažnejše, v najbistvenejše, najnevarnejše, kar jezik skriva in odkriva. Že pred drugo svetovno vojno je jasno spoznal silnice evropskega družbenega dejanja in nehanja. Brez družbenega konteksta za Kocbeka ni bilo etično osveščenega duhovnega posega, in brez moralno izčiščene duhovnosti ni bilo družbenega dejanja. Kocbekov politicum je bil vedno etično osveščenje in zelo malo konvencionalna politika. To se je najbolje in zelo konkretno pokazalo ob Kocbekovih takoimenovanih »političnih nastopih«. Na primer ob njegovem narodno pomembnem spopadu s konservativnimi silami, ki so tudi v Sloveniji zakipele v času španske državljanske vojne. Ali pa ob njegovi partizanščini, v resnicoljubnem partizanskem dnevniku iskanja sveta resnične »TOVARISIJE«, sveta bratstva in ljubezni. In v vseh spopadih z oprekovalci po vojni, ko sredi aktivizma in pragmatike ni nehal sanjati in razmišljati o moralno osveščenju in človeka in narod potrjujoči etični revolucionarnosti, tesno povezani z na novo razumljenim in na novo podoživetim krščanstvom. Kaj ga vsi ti boji niso obdali s »STRAHOM IN POGUMOM« in z »GROZO«, ki je vedno znova postajala »POROČILO«, kot razodevajo naslovi njegovih povojnih literarnih del?

Kocbek je prav v času nesporazumov postal enkratni človeški poročevalec in pričevalec. Kot nekakšna slovenska duhovna podmornica se je potopil na samotno dno, v tokove izrazite izpo-

stavljenosti. Kocbekova literatura je sedaj postala pretresljiv apel človeka človeku, apel o skrivnosti človeške eksistence, apel o problemih, apel o bratovščini, ki mora prerasti šovinizme in nacionalizme, ideologije, zamejenosti in bratomo-rije sveta in časa.

Kocbek je govoril in pričeval v smislu avtentičnega sporočila. V tem smislu, v smislu popolnoma odkritega, zelo resničnega, je Kocbekova literatura kot živa voda drla v odprta srca. Poslušali je niso le Slovenci. Kocbek je že zdavnaj prestopil ožje okvire svoje majhne slovenske domovine. Kocbekovi spisi in pesmi so v prevodih izšli na nemškem jezikovnem prostoru in v Italiji, v Franciji v reviji »Esprit«, a tudi v angleško govorečem svetu. V Zvezni republiki Nem-

čiji je bil s Kocbekovo usodo vedno živo in prizadeto povezan pisatelj Heinrich Böll, ki sam ve, kaj pomeni duhovno kljubovanje in avtentično vztrajanje na lastnih miselnih izhodiščih. Ob času Kocbekovega intervjuja tržaškemu »Zalivu« z vsem bridkim spraševanjem o morda ne dovolj etično prehojeni poti iz polpreteklosti v sedanost je samo na nemškem jezikovnem prostoru v časopisih, revijah, v radiu in na televizijskih ekranih izšlo okrog 50 poročil o tem slovenskem pisatelju in mislecu.

Danes Kocbek ni le pomemben slovenski krščanski in socialistični pričevalec in opominjevalec, temveč tudi evropski mož duhá, reprezentant slovenskega osveščenega samorastništva, ki noče ostati samo v prostoru in času. To samorastništvo pričuje tudi za Evropo, z njo je povezano. Evropa je že dolgo dolžna, da sprejme avtentični doprinos majhnih narodov, saj so tudi ti z njo trpeli in živeli, padali in vstajali, ji darovali svoja življenja, prelivali zanjo svojo kri.

Lev Detela

Terorizem se nadaljuje

Val nasilja se nadaljuje. Komaj se je policiji posrečilo v kali preprečiti teroristični napad rdečih brigadistov, hudo raniti enega najbolj iskanih političnih morilcev Prospera Gallinarija in aretirali mlado teroristko Maro Nanni, so v Palermu umorili sodnika Cesara Terranova in njegovega spremljevalca orožniškega podčastnika Lenina Mancusa.

Dva zločinca, stara približno 30 let, sta v torek pričakala palermškega sodnika pred njegovim stanovanjem. Vse kaže, da je Terranova v zadnjem hipu spoznal, da gre za napad in da je reagiral. Toda morilca sta ga brez usmiljenja pokončala. Njegov spremljevalec je bil hudo ranjen in je izdihnil med prevozom v bolnišnico. Morilca sta po atentatu zbežala z avtomobilom, ki so ga nekaj ur kasneje našli le nekaj sto metrov od kraja atentata. Vse to pa se je zgodilo v neposredni bližini bara, kjer je bil julija letos umorjen načelnik palermškega letečega oddelka Boris Giuliano. Odgovornost za atentat si je sicer z anonimnim telefonskim pozivom na uredništvo rimskega dnevnika Il Messaggero prevzela skrajnodesničarska organizacija Ordine Nuovo, vendar preiskovalci tej verziji ne dajejo večje verjetnosti. Kaže namreč, da gre za obračunavanje mafijskega značaja. 59-letni Cesare Terranova ni bil namreč le sodnik, pač pa tudi senator v dveh zakonodajnih dobah. V svojstvu parlamentarca je bil član posebne komisije za boj

proti mafiji. Prvič je bil izvoljen kot neodvisnež na listi komunistične partije leta 1972. Pri zadnjih volitvah junija letos se ni več predstavil in se je vrnil k sodstvu. Kariero je pričel že leta 1946, nakar je opravljal službo v Messini, Marsali in končno v Palermu. Preiskavo o umoru Cesara Terranove bodo, kot predvideva člen 60 kazenskega postopnika, poverili sodniku, ki ne pripada palermškemu sodišču. Tako so na primer preiskavo o umoru republiškega prokuratorja v Palermu Pietra Scaglioneja poverili genovskemu sodstvu. Cesare Terranova je deveta žrtev na seznamu umorjenih italijanskih sodnikov. Prvi je padel pod točo svinčenk Pietro Scaglione maja 1971. Štiri leta kasneje je bil ubit sodnik Francesco Ferlaino iz Catanzara. Leta 1976 je padel v Genovi Francesco Cocco, za njim pa so se zvrstile še štiri žrtve in končno milanski preiskovalni sodnik Alessandrini. Omenimo naj še, da so letos v Palermu našli že 49 žrtev mafije.

Policija in orožniki še nadalje iščejo sled za 25-letnim teroristom, ki se mu je v Rimu posrečilo zbežati med ponedeljkovim spopadom s policijo. Gre za plavolasega, bradatega mladeniča z belim usnjem jopičem. Verjetno gre za terorista, ki je sodeloval pri napadu na sedež KD na rimskem Trgu Nicosia, kjer sta bila ubita dva policista. Preiskovalci skušajo tudi ugotoviti če so imeli teroristi v bližini skrivališče. Dokončno je tudi potrjeno, da so pri spopadu s policijo sodelovali štirje teroristi: tri moški in ena ženska. Zbežala sta torej dva brigadista in ne eden, kot je prvotno zgledalo. Pri spopadu je bil ranjen v noge policijski agent, v krvi pa je obležal Gallinari. V bolnišnici San Giovanni so ga deracije ter dvojezičnosti je koordinacijski operirali in mu odstranili poškodovani del možgan, v katerem je središče za spomin in sluh. Njegovo zdravstveno stanje je skoraj brezupno. Njegovo telo je prebilo sedem svinčenk, največje poškodbe pa je povzročila tista, ki ga je zadela v sence. Tudi v primeru ozdravljenja bo Gallinari težak invalid, saj je izgubil sluh in spomin.

Revalvacija marke

Izvršna komisija Evropske gospodarske skupnosti je pozitivno ocenila učinkovitost Evropskega denarnega sistema v zvezi s sklepom, ki so ga sprejeli finančni ministri držav članic sistema z dvoodstotno revalvacijo zahodno-nemške marke v razmerju z valutami ostalih šestih držav ter s 3-odstotno devalvacijo danske krone. Slednja se je dejansko ošibila v razmerju z nemško marko za pet odstotkov. Razmerje

med ostalimi državami članicami Evropskega denarnega sistema je ostalo dejansko nespremenjeno. Izvršna komisija Evropske gospodarske skupnosti poudarja, da se je sistem dobro obnesel, krizi dolarja in podražitvi cene nafte navkljub. Vzporedno z nemško marko je avstrijska banka revalvirala šiling. Nemška marka velja 457,30 lire, medtem ko je pred dnevi veljala 454,56 lire.

Prejeli smo

O ŠOLSLEM CENTRU V MILJAH IN ŠOLAH V ŽAVLJAH IN PRI KOROŠCIH

Po polemikah med krajevnimi šolskimi komponentami, šolskim skrbništvom ter miljsko občino v zvezi z namestitvijo slovenskega šolskega centra v Miljah, zadobiva vprašanje vedno bolj politične obrise odnosov med Italijo in Jugoslavijo v zvezi z ohranitvijo obstoječe ravni zaščite manjšin, o kateri je govor tudi v Osimskem sporazumu.

Kot znano, so slovenski starši v miljski občini iz upoštevanja vrednih funkcionalnih in pedagoških razlogov predlagali osredotočenje šolskih prostorov na enem mestu vključno z otroškim vrtcem. Miljska občina je pripravljena dati na razpolago potrebne prostore v Miljah in je v ta namen zaprosila tukajšnje šolsko skrbništvo za zadevno dovoljenje. To si pa ustanovitev ali boljše predlagana namestitvev omenjenega šolskega centra za otroke obstoječih osnovnih šol v Žavljah in pri Koroščih razlaga kot ustanovitev slovenske šole na novo v Miljah, ki ni v posebnem seznamu, priloženem k posebnemu statutu Spomenice o soglasju iz leta 1954, medtem ko sta v omenjenem seznamu osnovni šoli v Žavljah in pri Koroščih. Vse šole iz tega seznama so bile naknadno potrjene z zakonom št. 1012 iz leta '61.

Namen staršev, pobudnikov za šolski center v Miljah je izboljšati potek pouka, nikakor pa ne ukinitvev osnovnih šol v Žavljah in pri Koroščih. Značilno je v tem pogledu pisanje italijanskega tržaškega dnevnika »Il Piccolo« z dne 20. t. m., po katerem je za vprašanje pristojno ne samo prosvetno, ampak tudi zunanje ministrstvo.

Zaradi tega nam ne more biti vseeno, kako se bo zadeva razvijala na tem uradnem nivoju, kajti Slovenci v nobenem primeru ne moremo pristati na ukinitvev šol v Žavljah in pri Koroščih, ki jih štiti posebni statut in končno Osimski sporazum.

Pobuda za šolski center je vsekakor pozitivna, ker skuša pomagati slovenski šoli, vendar središče ne sme biti pogojeno z ukinitvijo šol v Žavljah in pri Koroščih, temveč ju dopolnjevati.

Šolska komisija SSK v Trstu

—o—

KREDIT JUGOSLAVIJI

Kuwait in Libija sta preko konzorcija osmih bančnih zavodov podelila Jugoslaviji posojilo v znesku 90 milijonov dolarjev. Posojilo bo služilo razvoju kovinarske in kemijske industrije ter kmetijstva. Dogovor so podpisali v Beogradu. Kredit bo dodeljen s posredovanjem štirih jugoslovanskih bančnih zavodov.

Obisk mladine SSK v Ljubljani

V torek, 25. septembra, je bilo v Ljubljani uradno srečanje med Republiško konferenco Zveze socialistične mladine Slovenije in deželnim vodstvom mladine Slovenske skupnosti. V delegaciji SSK so bili Milan Jarc, Marko Bukovec in Ivan Sirk za goriški del, Ivo Jevnikar in Marija Breclj pa za tržaškega. Jutranjih razgovorov sta se za ZSMS udeležila predsednik RK ZSMS Boris Bavdek in predsednica komisije za mednarodne odnose Tatjana Krašovec.

V imenu gostiteljev je zamejske goste pozdravil predsednik Bavdek, ki je orisal smerice in delovanje te mladinske družbenopolitične organizacije, njen ustroj in komponente, njeno vlogo v SRS. Posebej se je ustavil pri zadnjih uspešnih delovnih akcijah in pri bogatih stikih na mladinskem mednarodnem področju. Ob tem je poudaril željo, da se stiki z mladinskimi organizacijami zamejskih Slovencev, ki so že intenzivni, še poglobijo in zajamejo tudi mladinsko predstavništvo Slovenske skupnosti.

V imenu deželnega vodstva SSK se je za povabilo in sprejem zahvalil Ivo Jevnikar. Omenil je, da srečanje ne predstavlja prvega stika med SSK in ZSMS, vendar gre za prvo uradno srečanje na najvišji ravni, ki naj omogoči popolnejše medsebojno spoznanje, izmenjavo misli in informacij ter določitev območij skupnega sodelovanja. Orisal je značaj in namene edine slovenske stranke v Italiji, njen odnos do italijanskih političnih sil in do obeh krovnih organizacij Slovencev v Italiji. Gostitelje je seznanil s sedanjim bojem celotne manjšine za globalno zaščito, za rešitev šolskih problemov in premagovanje protislovenskih izbruhov. Obrazložil je tudi stališče mladine SSK do problematike osimskih sporazumov in do stikov z matično domovino, posebno z Zvezo socialistične mladine Slovenije. Mladina SSK se za te stike zavzema, ker na skupnem imenovalcu obrambe in razvoja zamejske skupnosti predstavljajo mladim zamejcem veliko oporo in obe strani bogatijo.

Sledilo je poročilo o položaju na Goriškem, ki ga je podal Milan Jarc. Ob manjšinski problematiki je orisal predvsem gospodarsko in socialno stisko. O delovanju mladih v stranki in v mladinski organizaciji je podala poročilo Marija Breclj.

V razgovoru, ki je sledil, so vsi prisotni še poglobili omenjene točke in so izdelali tudi nekaj konkretnih predlogov za sodelovanje. Med temi je seveda vrnitev obiska ZSMS v Italiji prihodnje leto, izmenjava tiska in infor-

macij, sodelovanje na seminarjih in v akcijah, o čemer se bosta organizaciji še podrobneje domenili.

Obisk, ki je potekal v iskrenem in prijateljskem vzdušju, se je končal proti večeru. Ob koncu razgovorov je predsednik RK ZSMS Boris Bavdek podaril delegaciji knjigo Zgodovina Slovencev s posvetilom v spomin na ta obisk. Sledilo je skupno kosilo ter ogled mladinskega centra v Zg. Šiški, kjer je delegacija Slovenske skupnosti stopila v stik z mladinci, ki tam delajo, ter s še nekaterimi člani republiškega vodstva.

—o—

PREJELI SMO:

SDL V ITALIJI O GOSPODARSKI IN SOCIALNI PROBLEMATIKI

Na redni torkovi seji je koordinacijski odbor Slovenskih delovnih ljudi v Italiji podrobno analiziral gospodarski ter socialni položaj v tržaški pokrajini s posebnim poudarkom na izvajanje osimskih dogovorov glede zaščite slovenske narodne skupnosti v Italiji ter gospodarskega sodelovanja med obema državama.

Koordinacijski odbor zre v prihodnost z upravičenim pesimizmom, glede na pretekle izkušnje, glede na načrtovane pobude gospodarskega posega v tržaški industrijski con ter na reševanje podjetij, ki so zašla v globoko proizvodno krizo. Koordinacijski odbor SDL v Italiji izraža svojo solidarnost vsem prizadetim delavcem ter kliče na enotni nastop vse družbene komponente v obrambo tržaškega gospodarstva.

Glede na hudo finančno ter organizacijsko krizo, v katero je po dolgoletnem brezuspešnem zdravljenju zabredlo tržaško pri-

Poravnajte naročnino!

stanišče, ter glede na pristaniško konferenco, na kateri so bili prisotni tudi naši predstavniki, je koordinacijski odbor mnenja, da tržaška pristaniška konferenca ni izpolnila naših pričakovanj, ko je odklonila sodelovanje s koprsko luko, čeprav jo na to vežejo sprejete mednarodne obveznosti.

V zvezi z uvajanjem slovenščine v sindikalnem življenju Enotne Sindikalne Fe-Iz besedila resolucije je razvidno, da se odbor izrekel negativno oceno, kajti poleg demagoških izjav nismo bili priče konkretnemu reševanju problema. Kar pa zadeva 150 ur, sprejemajo SDL v Italiji na znanje dejstvo, da so po štirih letih končno sindikalne organizacije uresničile naše zahteve in prav v tej zvezi so se naši predstavniki sestali s tajniki italijanskih šolskih sindikatov, da bi pobudo čimbolj publicizirali v notranjosti delovnih mest.

Koordinacijski odbor je prepričan, da samo skupni nastop vseh slovenskih organizacij, bo pripomogel k pravični ter ustreznosti rešitvi odnosov italijanskih sindikatov do slovenske narodne manjšine ter vabi Sindikat slovenskih šolnikov, Kmečko zvezo ter Gospodarsko združenje na skupen sestanek.

Stavka tržaških občinskih uslužbencev

Ker so sindikalne organizacije dosegle sporazum z vlado, v torek ni bilo v deželi Furlaniji - Julijski krajini stavke uslužbencev javnega sektorja. Še vedno pa je v teku sindikalni spor delavcev in nameščencev tržaške občine. Sindikalne organizacije so v torek uprizorile celodnevno stavko. V ponedeljek pa so občinski uslužbenci imeli zborovanje, na katerem so proučili glavne razloge sindikalnega spora in sklenili nadaljevati akcijo za odpravo pomanjkljivosti in za ureditev svojega položaja.

Delavci in nameščenci tržaške občine

so se v torek zbrali najprej pred občinsko palačo in nato v sprevedu šli po mestnih ulicah, da bi širšo javnost seznanili s svojimi problemi. Uslužbenci očitajo sedanji občinski upravi, da ni izpolnila danih obljub, da se obnaša izzivalno in da je odgovorna za zmedo, ki je nastala v občinskih službah. V ponedeljek so priredili protestno demonstracijo po mestnih ulicah uslužbenci smetarske službe. Uprizorili so spreved s svojimi tovornjaki po središču mesta in se nato ustavili pred občinsko palačo na Trgu Unità.

Referendum o jezui na Soči?

Vprašanje okrog nameravane gradnje jezua na Soči je vedno aktualno in bo verjetno tudi v bodočnosti razburjalo duhove v Gorici. Od časa do časa se pojavljajo določeni posegi in stališča strank ali posameznikov na to temo. Vse kaže, da se bosta v javnosti ustvarili dve skupini, ena za jez druga pa proti. V časopisih in revijah je že večkrat prišlo do dvojne opredelitve; precej energično se za to vprašanje zavzema bivši deželni socialistični odbornik odv. Cesare Devetag, ki je že nekajkrat obrazložil svoje negativno stališče do jezua v furlanski reviji »Il Punto«, ta revija je skušala prikazati tudi mnenje drugih, a v glavnem je dala največ prostora prav omenjenemu odvetniku. Zgleda, da so socialisti v Gorici sploh pripravljani igrati vse karte, zato da bi ustvarili čim širši krog nasprotnikov gradnji jezua na Soči. Pred dnevi je namreč mestna sekcija te stranke sklenila zahtevati od župana in odbora, da se prične razprava o socialistični resoluciji, v kateri so svetovalci te stranke zahtevali ponovno prediskutiranje vprašanja, češ da je bila prejšnja odločitev sprejeta na podlagi zgrešenih podatkov. Obenem ista stranka poziva vse stranke in kulturne organizacije, da bi se na zborovanju oktobra odločili za ljudsko glasovanje o tem kočljivem vprašanju. Vse kaže torej, da bo jez na Soči še vedno živahna tema, ki bo zadobila poseben volilni prizvok v prihodnjih mesecih.

Kako bo prebivalstvo reagiralo na to pobudo, ni mogoče vedeti, skoraj gotovo pa je, da je večina prebivalcev proti gradnji jezua; kako se bodo ravnale stranke, ki trenutno zagovarjajo ta objekt, bo zanimivo ugotavljati. Jasno je, da so tudi v teh strankah številni tisti, ki nočejo slišati o jezui, predvsem pa imajo skrajno odklonilno stališče prav prebivalci onih predelov, ki so v neposredni bližini Soče, to je Pevma in Štmaver ter svetogorska četrt, še posebno z ozirom na dejstvo, da so se vaščani obeh rajonov na javnem zborovanju izrekli totalno proti gradnji jezua. V prvi vrsti vznemirja občane predvsem to, da se določene odločitve sprejemajo kar enostavno v Rimu oziroma Beogradu in odločujoči politični krogi v Gorici slepo sledijo tem direktivam.

Zanimivo bo prisostvovati občinski seji, ko se bo razpravljalo — če se bo sploh kdaj o tem govorilo, ker izkušnja nas uči, da nekatere

resolucije ostanejo tudi mrtva beseda — o predstavljeni socialistični resoluciji, kajti po logiki in po zadnjih primerih bi morali sklepati, da bo prišlo do neprijetnega »spopada«. Goriški župan in tudi nekateri odborniki so sila občutljivi, če kateri svetovalec omenja sklepe, ki se tičejo sodelovanja z jugoslovanskimi oblastmi. Tako je na primer na zadnji seji občinskega sveta goriški župan zabrusil v obraz svetovalcu SSk Damjanu Paulinu, da je proti Osimu, ker je omenjeni svetovalec vprašal, kako to, da bo nadstrešnica v ul. Sv. Gabrijela dobesedno segala do polovice oken stanovanjskih hiš v bližini mejnega prehoda; v bistvu je šlo za enostavno tehnično vprašanje na objektu, ki bo stal malenkostne vsote denarja v primerjavi z milijardami, ki bodo potrebne za izgradnjo jezua. Prišli smo celo do takih absurdov. Zdaj pa si predstavljajmo, kako bo reagiral občinski odbor na socialistično resolucijo; najmanj kar si pričakujemo, je to, da se bodo predstavniki raznih strank jasno in javno izrekli o tem vprašanju — prav gotovo pa bo še bolj jasna opredelitev občanov, če bodo poklicani, da se izrečejo z ljudskim glasovanjem; prav bi bilo, da prebivalstvo direktno pove svoje mnenje.

Tajništvo Slovenske skupnosti v Gorici o aktualnih problemih

Urbanistična, zdravstvena in upravna vprašanja so bila na dnevnem redu seje pokrajinskega tajništva Slovenske skupnosti, ki je bilo v sredo, 19. septembra.

Glede sprememb goriškega urbanističnega načrta SSk ugotavlja, da je zadržanje goriške občinske uprave do številnih ugovorov preveč površno in odklonilno, saj pristojni organi in sam načrtovalec niso dovolj poglobljeno vzeli v poštev predvsem tiste ugovore, ki so širšega značaja in so zato odločilnega pomena za urbanistično ureditev mesta Gorice in okolice. Sploh pa meni SSk, da je celotno vodenje goriške občine postalo v zadnjem času zelo pomanjkljivo in brez vsega vsklajevanja. Prevladujejo, predvsem na področju javnih del, inte-

SLOVENSKI OTROŠKI VRTEC V RONKAH

Za našo skupnost, ki živi na področju občine Ronke, je izrednega pomena odprtje sekcije otroškega vrtca v Rumjanu; končno se je uresničila želja slovenskih staršev, ki jih je v tem predelu veliko število, da njihovi otroci lahko obiskujejo vrtec v slovenskem jeziku. Letos se je vpisalo v ta vrtec 15 otrok, nekateri so tudi iz mešanih zakonov in prihodnje leto bo 10 otrok lahko obiskovalo prvi razred osnovne šole, katero pa bodo morale šolske in občinske oblasti zagotoviti. Prvi korak je bil storjen z odprtjem otroškega vrtca, upajmo, da bodo dozoreli pogoji tudi za odprtje osnovne šole, kot so jo Slovenci tega področja imeli takoj po vojni. V otroškem vrtcu sta bili letos imenovani dve otroški vhtnarici in sicer Aleksandra Maraž iz Števerjana in Suzana Jarc iz Doberdoba.

FOTOGRAFSKI NATEČAJ TREH DEŽEL

V nedeljo 23. septembra so otvorili v dvoranah goriškega Avditorija razstavo del, ki so jih fotografi iz Furlanije-JK, Slovenije in Koroške predstavili na sedmem fotografskem natečaju, ki si ga je zamislil pred kratkim preminuli Luigi Cargnel, znana osebnost v goriških fotografskih krogih in tudi v obeh sosednih deželah. Visoka je bila letos udeležba avtorjev.

resne sfere odborništvu, ki je odgovorno za to področje. Tudi do osebja občinske uprave ne kaže pravega odnosa in se poslužuje ukrepov za nekatere uslužbenke, ki so v očitnem nasprotju z interesi večine.

Zelo restriktivno tolmači goriška uprava tudi zakonodajo glede razlašanja zemlje.

Tudi pokrajinska uprava beleži zaskrbljujočo nedelavnost, ki je v glavnem posledica heterogene večine, ki podpira enobarvni demokratski odbor. Spori v tej večini so zelo očitni in onemogočajo vsako resno delovanje pokrajinske uprave. Opozicijska vloga SSk bo zato vedno odločnejša.

O goriški umobolnici, ki je bila vedno predmet velikih in zakulisnih političnih manevrov, vse molči, čeprav ni bilo rešenega ničesar. Osebe je nezadovoljno za neurejene položaje in centri za umsko higieno so samo na papirju. Glede deželne predloga o razdelitvi naše dežele na krajevne znanstvene enote, SSk soglaša s predlogom o eni zdravstveni enoti za področje goriške pokrajine, je pa mnenja, da so potrebne nekatere spremembe zakona samega.

—o—

MILJSKI ŠOLSKI CENTER

Deželna komisija za šole s slovenskim učnim jezikom je soglasno odobrila resolucijo, ki pobleže zadeva slovenski šolski center v Miljah. Resolucija izraža povoljno mnenje, da se v D'Annunziovih prostorih poleg otroškega vrtca nastani tudi osnovna šola s celodnevnim poukom iz Zavelj in od Korošcev. S tem bi moralo biti dokončno rešeno vprašanje slovenskega šolskega centra v Miljah, in sicer v skladu z željo in voljo slovenskih staršev iz miljske občine.

Začetek šolskega leta na Goriškem

Odprla so se ponovno šolska poslopja in za veliko število dijakov se je začelo novo šolsko leto; število ni sicer zabeležilo večjih premikov, v glavnem smo ostali na nivoju prejšnjih let, v nekaterih primerih se je število celo znižalo. Na slovenskih višjih šolah je letos več dijakov kot prejšnja leta, na trgovskem zavodu so celo odprli še eno sekcijo prvega razreda, število vpisanih pa je padlo v otroških vrtcih in osnovnih šolah — to je sicer splošen pojav, vsekakor pa je za nas Slovence tak podatek precej zaskrbljujoč.

Velikih novosti ni bilo na slovenskih šolah; komaj se je začelo šolsko leto, je že prišlo do prve stavke pretekli teden, ki pa ni v celoti uspela, vsi se niso namreč odzvali vabilu slovenskega šolskega sindikata, ki je oklical stavko skupno z drugimi sindikalnimi organi-

zacijami. Precej neljub primer se je pripetil v Štandrežu, kjer je občinska uprava ukinila prevoz otrok iz nekaterih zaselkov v srednjo šolo v ul. Alviano, češ da nima na razpolago dovolj šolskih avtobusov. V tej zvezi je občinski svetovalec SSk Damjan Paulin poslal goriškemu županu pismo, v katerem protestira zaradi tega ukrepa. Protestno akcijo je izvršil tudi rajonski svet iz Štandreža, ki se je preteklo soboto sestal na goriškem županstvu z odbornikom za šolstvo, s predsednikom slovenske konzulte in rajonskim svetom iz Pevme.

Vprašanja v zvezi z učnim osebjem so na slovenskih šolah v glavnem rešena, tako da so redno začeli s poukom. Kar se tiče ravnateljskih mest, je v glavnem vse ostalo pri starem, le na učiteljskišču je bil za ravnatelja imenovan prof. Albin Sirk.

Kaj piše »Cerkev v sedanjem svetu«

Nova, 7.-8. številka revije »Cerkev v sedanjem svetu« je posvečena temi »Pastoralne delavke v Cerkvi na Slovenskem«. Toda najprej naj povemo, da nam je žal — in verjetno še mnogim — za nekdanjim slovenskim izrazom »dušno pastirstvo« in pridevnikom »dušnopastirski«. Obe besedi sta zveneli veliko bolj domače in pristrčno kakor ta tuja beseda »pastoracija« s pridevnikom »pastoralni«, ki sta manj umljivo vernikom brez višje izobrazbe, t. j. znanjem latinščine. To nekritično sprejemanje tujk tudi v slovensko versko izrazje je gotovo znak neke mode, pa tudi premajhne miselne samostojnosti, hkrati pa tudi posledica vse šibkejšega čuta za slovenščino, kar sicer obsojamo na določenih ravneh, ne pa dosledno in povsod. Sploh bi se bilo dobro vprašati, zakaj je stari izraz »dušno pastirstvo« nenadno postal tako nepriljubljen.

Uvodni članek z naslovom »Katehistinje - pastoralne delavke« je napisala uršulinka Karmen Očepek. V njem ugotavlja, da so v slovenski Cerkvi v zadnjih 15 letih katehistinje močno prisotne. Razkropljene so po mnogih župnijah.

Gabrijela Stopar obravnava temo »Pastoralne službe laikov v pokoncilski Cerkvi«. Ivan Rojnik piše o izobraževanju katehistin in katehetov, Julka Nežič pa je prispevala članek »katehistinja in pastoralna delavka«. Ireneja Rabič pa objavlja članek »Katehistinja-redovnica«. Ker je tudi sama uršulinka, to temo dobro pozna. Renato Podberšič iz Kopra je avtor članka »Katehistinje v službi besede«. V članku upravičeno opozarja, da cerkvena hierarhija na Slovenskem premalo upošteva katehistinje, in pravi dobesedno: »Pogosto so ti odnosi in ravnanje precej čudni, v nasprotju z uradnimi navodili cerkvenega učiteljstva in odražajo čuden odnos do ženske in njene vloge v Cerkvi.«

Lojze Uran piše o pomembnosti nadškofijsko usklajenega dela katehistin. S še enim člankom je zastopana Karmen Očepek. Članek ima naslov »Poslanstvo žene v Cerkvi«. Naj pri tem le mi-

mogrede opozorimo, da srbo-hrvaški izraz žena vedno bolj izpodriva slovensko besedo ženska, kajti žena pomeni v slovenščini samo poročeno žensko. Kadar pa je mišljena ženska na splošno, neglede na to, če je poročena ali ne, pa je pravi izraz samo »ženska«. Prepričani smo lahko, da vsak avtor ali avtorica v zasebnih pogovorih čisto jasno loči ta dva pojma in ju ne bo nikoli zamenjal, kakor hitro pa se loti pisanja, zapade v psihozo, da mora pisati čimbolj izumetničeno neko izkrivljeno »uradno« slovenščino, in začne uporabljati besede, ki jih sicer nikoli ne uporablja.

Članke na temo katehistin najdemo tudi v rubriki »Pastoralne skušnje in problemi«. Prispevali so jih Dorica Sever, Gabrijela Stopar, Angela Grenko, Barbara Miško in še nekateri drugi. Zelo zanimiv in naravnost ganljiv je članek »Sodobni Samarijan«, ki ga je napisal Rafko Valenčič in v katerem pripoveduje o dogodku, ki mu ga je pripovedoval pater Bonaventura Duda, profesor na zagrebški teološki fakulteti. Vilko Fajdiga je prispeval daljši članek »Prenova ob Baragu« — razveseljivo je v tem primeru pravilno sklanjanje slovenskih priimkov na končnico a-, Anton Nadrah pa je napisal članek »Kako je z zveličanjem brez krsta umrlih otrok«, ki bo gotovo marsikoga zanimal, glede na to, da danes na Slovenskem precej otrok ni krščenih. Albert Metlikovec obravnava vprašanje obolelih, ostarelih in onemoglih pastoralnih delavcev. Ivan Merlak pa pojasnjuje v daljšem in zanimivem članku, kako naj se gleda na vprašanje kontracepcije v luči krščanske zapovedi ljubezni. Janko Boha objavlja »Zapis pogovora matere prvoobhajenca s katehetom«. Sledita še rubriki Knjige in revije in Cerkevna umetnost.

Vsaka številka revije Cerkev v sedanjem svetu je kljub specifični temi polna resnične in široke slovenske cerkvene in duhovne ter kulturne problematike in aktualnosti, in to velja tudi za to številko.

VELIKO SLOVENSKO ROMANJE V RIM

Okrog 5.000 Slovencev se je prijavilo za skupno romanje v Rim od 15. do 19. septembra. To bo gotovo doslej največji slovenski obisk v središču krščanstva. Kar naprej se sliši iz Ljubljane in Rima, da bo za to množico naših romarjev maševal v slovenskem jeziku papež Janez Pavel II., kakor je spomladi maševal za hrvaške romarje v hrvaškem jeziku. Tudi ob posebni avdijenci Tržačanov se je čutilo, da papež z lahkoto bere in razume slovenske besede.

Velikemu množičnemu romanju v Rim se lahko pridružijo tudi Goričani in Tržačani, ki to želijo. Informacije in vpisovanje samo v knjigarni Fortunato v Trstu, ul. Paganini 2, telefon 60242. Kdor misli, naj se prijavi takoj. Zaključek vpisovanja ob zasedbi mest. Naši primorski romarji imajo cerkveni spored skupaj z drugimi iz Slovenije, vse ostalo imajo ločeno zase. Oskrba za vse od kosila prvi dan do večerje četrti dan. Odhod 15. okt. ob 6.30 s trga Oberdan v Trstu.

SODELOVANJE MED UNIVERZAMI

Tržaška strojna fakulteta bo priredila od 1. do 3. oktobra mednarodno študijsko srečanje, na katerem bodo sodelovali profesorji in docenti tržaške, ljubljanske in dunajske univerze. Predmet razprave bo didaktično in znanstveno delovanje na omenjenih treh univerzah. Na srečanju bodo poleg tega proučili stanje, v katerem se trenutno nahaja ladjedelniška industrija. O tem bo poročal predsednik družbe Italcantieri Fanfani. Ravnatelj znanstvenih laboratorijev podjetja Aquila - Total, Constantinides bo obravnaval stanje v petrolejski industriji. Predvidena je tudi okrogla miza o energetskih vprašanjih. Na srečanju bodo sodelovali tudi profesorji iz Gradca in Leobna v Avstriji.

jimi starinskimi izročili, rezijansko govorico, pravljicami, starimi plesi in nošami, odmaknjena od osrednjeslovenskega prostora, je prava zakladnica za jezikoslovce in narodopisce. Tu je Milko Matičetov tik pred drugo vojno naletel še na živo inačico Lepe Vide, simbolične podobe slovenske žene in njenega hrepenenja. Ljudska poetičnost je njenemu liku znala začrtati večjo prepričljivost kot pa naprežanje vsakršnega pesnika. Pretresljiv je zlasti sklep, Vida ni srečna v grajskih sobanah, njeno srce je vendarle ostalo doma pri bolnem možu in otroku.

Nenavadno je, da je Rezija ohranila svojo slovensko govorico, pofurlanili pa sta se Reklana ali Reklana (Raccolana) in Dunja (Dogna). Verjetno sta bili redkeje naseljeni kot pa Rezija in govorica furlanskih doseljencev je prevladala. V imenu Dogna pa se vendarle še odraža slovenski »Dol«.

Pri Pontebi je bila do prve svetovne vojne meja med Italijo in Avstrijo. Del naselja onstran vmesnega potoka se je tedaj imenoval Pontabel ali Tâbel (uradno nemško Pontafel). Oba dela naselja še danes kažeta različno zunanje lice, hiše so na eni strani grajene v furlanskem, na drugi pa v koroškem slogu. Prehod iz sredozemskega v alpski oziroma srednjeevropski kulturni svet je prav izrazit. Odražajo ga tudi skodlaste strehe in idilični Djepalji vasi, takoj za Pontebo, ki je bila do zadnje vojne še čisto slovenska, nadalje pojoča koroška govorica tukajšnjih domačinov, živahne Ukve, velika vas Žabnice, pa Sv. Višarje in Ovcja vas, kjer se je pisatelj Julius Kugy tako rad mudil.

Na Trbižu se nam pridruži ga. Valerija, domačinka iz Žabnic, iz znane Ehrlichove družine, ki pa biva v Rimu. Trbiž, s prenovljeno cerkvijo in vidnimi ostanki protiturškega tabora, naredi vtis južnjaškega bazarja. Prenapolnjen s trgovinami in stojnicami je nekaka Mekka za nakupov željne Korošce z avstrijske ter Kranjce z jugoslovanske strani. Na cestah se mešajo družno italijanska, slovenska in nemška govorica. Veliko napisov je tudi v nemščini in slovenščini.

Postanek na meji na Kokóvem. Ne vem, če je slovensko krajevno ime zapisano čisto pravilno, saj najbrž izhaja iz zemljepisnega pojma »goga«, kot ga je mogoče domnevati v nemškem nazivu Goggau. Vsi pohitimo v bližnjo okrepčevalnico, da si privoščimo še skodelico dobre italijanske kave, preden zapustimo Italijo. Po pregledu potnih listov — samo to, če imajo kolek za tekoče leto — smo že na avstrijski strani.

Na levo od nas se nadaljuje zasanjana Ziljska dolina, naravnost pred nami mogočni Dobrač. Glavna cesta pa zavije na desno, proti vzhodu, skozi Podklošter (Arnoldstein). Od tu je izhajala tudi Kugyjeva družina. Izvirna oblika priimka je Kugaj ali Kugej. V bližnjih selih Zagoriče in Sovče se je za dolgo obdobje ohranila slovenska protestantska občina z izvirnimi biblijami.

Ziljska dolina, kjer še prirajajo štehanje in rej pod lipo ter marnjajo svoje mehko zvence narečje, je danes slovenstvu odtujena. Ziljski otroci se v šolah niti ne morejo prijaviti k slovenskemu

pouku kot po drugih predelih južne Koroške, tudi tisti, ki bi to izrecno želeli. Ali pa jim je to zaradi nacionalnega pritiska onemogočeno. Vendar pa so na zadnjih občinskih volitvah v občini Straja vas (Hohenthurn) le izvolili slovenskega odbornika na samostojni listi. Po dolgih letih. Tudi ljudje so še vedno dovzetni za slovensko prosveto, petje in lutke. Pred kratkim je na Ziljski Bistrici gostoval lutkarski »oder mladje«, ki ga sestavljajo dijaki slovenske gimnazije v Celovcu. Kar na župnijskem skednju, med senom in vozovi, kot svoj čas po naših vaseh. Menda je bil uspeh proti pričakovanjem zadovoljiv.

Na poti proti Beljaku se nam na Brnci (Fürnitz) prikažejo na severni strani obrati tovarne Elan iz Begunj na Gorenjskem. Izdelujejo smuči. Ob postavitvi je koroški nemški tisk sprožil pravo gonjo, češ da bodo ti obrati ogrožali avstrijsko proizvodnjo smuči. Tisk nemškonalionalnih organizacij pa je kar odkrito pisal, češ da je v nevarnosti nemški značaj Koroške, ker gre za slovensko oziroma jugoslovansko podjetje. Zanimivo pa je, da tudi velika Elanova prodajalna poleg obratov nima dvojezičnega napisa, ampak namesto tega angleški »Elan shop«.

Obrati tovarne Elan in še nekaterih drugih podjetij iz Slovenije pa vendarle prinašajo nove možnosti za slovenske zamejske ljudi na Koroškem. Ustvarjajo nova delovna mesta, na katerih je zaželeno znanje slovenščine, medtem ko je bilo prav to poprej glavna ovira, da je kdo dobil službo.

(Dalje prihodnjič)

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 67 OOOO

»Nimam,« je odgovoril Ezra, »ali nekaj ga dobim po Lofotih.«

»To pa ni tako gotovo,« se je nasmehnil komisar. »To je odvisno od Gospoda Boga.«

Ezra: »Troho je odvisno tudi od mene samega. Če bi vse spodletelo, lahko trebam ribe za druge ali se vpišem na kakšno ladjo. S praznim mošnjikom se ne vrnem domov. Če bo kazalo slabo na Lofotih, se potegnem v Finmarken.«

»Tako, to nameravaš,« je rekel komisar. »Pa si si v svesti, da ostaneš živ?«

»Živ?« Ezra je odgovoril brez smehljaja in brez dvoma: »To pa!«

Tedaj se je komisar na glas zasmejal in rekel: »Prav res mislim, da moraš dobiti to hišo!« Menda mu je ugajal mladi dečko, ki je imel toliko samozavesti in ognja in se ni dal zavreti. »Da moreš dati vsaj kako poroštvo,« je rekel.

Poroštvo? Ezra more dati poroštev kolikor je koga volja! Dom ima in sveta, in policijski komisar si naj le ogleda njegovo njiivo na tistem brezdanjem barju, živ krst še ni videl kaj takega. »In če hočete iti z menoj in si vse ogledati,« je rekel Ezra, »pojdeva, koder je najbolj suho, in čez najhujšo mehčavo vas prenesem.«

Tedaj se je policijski komisar zopet prav veselo zakrohotal in se kar tresel od smeha nad tem, da ga hoče nositi malo fanté, ki ni niti še čisto doraslo: »Ti se znaš pretikati, to že vidim! No, koliko si pa misliš dati za hišo?«

Ezra je odgovoril: »Dam, kar določite po svoji najboljši vednosti.«

To je seglo policijskemu komisarju v srce. Rekel je, ko je iskal neke papirje: »Saj imam takso za vsa poslopja. In prav za prav bi moral dati vse na dražbo in prodati tistemu, ki največ ponudi. Pa sam ne vem.«

Ezra: »To bi mi vzelo toliko časa in meni bi bilo tako treba zdaj na jesen.«

»Pod takso ne moremo prav iti,« je mrmral policijski komisar zase. »Pa mogoče, da sem hiše previsoko cenil. Že mogoče. Dosti previsoko nemara, ker bo po vsej priliki treba vse imetje razdeliti in vse hiše po vrsti razdejati ... To si bomo do jutri premislili,« se je obrnil k Ezri. »Govoril bom z drugimi izvedenci. Sporočim ti ...«

In res, Ezra je dobil hišo in si izposodil Karolusov čoln na osem vesel, da bi jo pripeljal domov, začel je takoj graditi, dva moža iz srenje sta mu pomagala iz prijaznosti. Vse je napredovalo.

ŠTIRINAJSTO POGLAVJE

K Edevartu je prišel stari Ofotec z ribiške jahte, zdaj mu je bil tovor posušen in hotel ga je vkrcati, moral je izplačati vse delavce in se je bal, da ne bo imel dovolj denarja — ali bi mu Edevart mogel posoditi nekaj tolarjev?

Dobil jih je.

Spustila sta se v pogovor, stari brodar je bil malo potrta, letos se ni vse tako gladko izteklo, je pravil. Prvi mesec na Lofotih, ko je kazalo, da se bo ribji lov ponesrečil, se je bal, da ne bo spravil vsega tovara

skupaj in je zato nakupoval po visokih cenah. Moral bi še šest tednov počakati. Ko je zdaj videl, po čem plačujejo trske pri Rönnebergu v Aalesundu in pri Nikolaju Knudzenu, Kristianssundu, ga je bilo kar strah, peljati se tja.

Bil je zanesljiv in star brodar, in se je Edevartu smilil: »Saj imate vendar tovor in ladjo, kak sunek že prenesete?«

»Ne vem,« je odgovoril zamišljeno. »Sina imam, ki je hodil po kupčiji, stal me je dosti denarja, ne vem, zakaj mu je šlo tako slabo od rok, nemara ni bil dovolj priden, vem pa, da sem večkrat zanj plačal.«

»Kako mu je ime?« je vprašal Edevart.

»Nils. Sicer pa je zdaj opustil to kupčijo in dela pri meni doma. To je tudi potrebno.«

Edevart je razumel, da govori o njegovem prejšnjem slugi Nilsu, in nenadoma se mu je zjasnilo, odkod je prišel denar, ki mu ga je poslal dečko Mattea v oholem pismu. Bodré je prigovarjal brodarju: da potovanje po kupčiji ni kar tako, da je ladja in trgovanje z ribami vendarle varnejše, treba je samo jadrati na jug in tam dobiš denar izplačan na roko — več ali manj denarja, vendar na roko.

Brodar je gledal v tla. Rekel je, da se noče delati bogatejšega, nego je, in da, na primer, tudi ni lastnik vsega naklada, temveč semo nekako dveh tretjin. Ali si more Edevart misliti, da bi se pozimi združil za nakup rib z njim?

Edevart je zmajal z glavo, toda načrt mu je laskal. Nakup rib in brodarstvo je spadalo k nordlandski kupčiji, brez tega ni bil mnogo več kot kramar. Edevart je omahoval, a odgovoril je: »Ne, nimam s čim.«

»Slišal sem, da imate na jugu kmetijo in posestvo?« je vprašal brodar.

»Tisto že.«

»No, potemtakem ste pa na dobrem. To samo tako menim.«

Edevartu se je naglo vrnila pamet in odgovoril je: »Ne, na to ni misliti. Tega ne storim.«

»Ne, ne,« je rekel brodar, »saj sem samo tako rekel. In kar se tiče tega, kar mi zdaj posodite, vam pošljem pred vsem drugim ...«

Nemara je tukaj zamudil dobro priliko, toda Edevart ni več omahoval. Doppen zopet zastaviti — in sedaj, ko bo moral mor-da vsak dan in vsako uro hiteti na jug, in na kmetiji vse pripraviti — mar je čisto udarjen! Doppen v zelenem zalivu, lepo pošumeva slap, na skali za hišami je nekoč tvegala življenje — ker je spodaj nekdo stal in gledal gori k njemu.

Toda iz dni in ur so bili tedni in meseci, bil je tih in otožen čas, moški so bili na Lofotih, o kupčiji niti govora, samo spi in je, srenja brez življenja, ljudje sami starci, ženske in otroci. Minulo zimo je lahko nekoliko šaril s kavo in sladkorjem v grudah za Ragnino kočo, ali to zdaj ni več pravo, ne, ne, nič neumnosti več! Nikogar ni imel, s komer bi bil mogel govoriti, za gospodo v srenji je bil preprost, za prostake prego-sposki. Iz amerike ni več dobival pisem in je bil zlovoljen in izmučen od čakanja. Tudi o Avgustu ni imel glasu, bil je tako zapu-

ščen, da bi bil lahko umrl, in ne bi nihče opazil. Odpeljal se je na Lofote, samo da bi bil osem ali štirinajst dni stran; to ga ni razvedrilo, ribij lov je bil reven, domačini so tožili, ribiči so tožili, Karolusova posadka je ob zadnjem viharju izgubila enega moža, starega Martina. »Ah, da,« so govorili, »doslužil je, vse življenje je delal pri jarbolu, in zdaj ni hotel Bog, da bi se vrnil domov v zaliv tako gol kakor mi drugi!«

Že. Toda Edevart je bil porok za kravo.

Odšel je zopet domov ves trpek, zataval je vso zimo, za nič se ni brigal. Ni bilo več pravice ne poštenja na svetu.

Karolus in nekaj mož je prišlo za Veliko noč malo domov, Joakim, Teodor in Ezra — seveda Ezra, ki si je hotel pogledati svoj novi svet in svojo ljubico. Ribji lov je bil zdaj že več časa precej dober, Ofotec je kupoval in hotel priti kakor prejšnja leta v zaliv. Martinus bi bil smel ostati živ, gotovo bi lahko plačal ostanek za kravo.

Ko je Velika noč minila, je hotel Karolus zopet s svojimi ljudmi odjadrati, in ni bilo zapreke, bili so samo še tudi veliki ponedeljek v cerkvi, da ne bi ničesar zamudili. A prav ta veliki ponedeljek so prišli ljudje iz cerkve in prinesli Edevartu pismo. Rumeno pismo, usnjast papir, težko pismo, trdo in težko, s sliko. Ali res ni bilo pravice in poštenja na tem svetu?

Nemudoma je odrinil od doma, čeprav ne bi bilo treba hiteti. Na vožnji proti jugu se je spomnil vsakega mesta na obali in ga spoznal, koder je plul nekdanj s svojo jahto, in spal je samo semtertja. Bil je v napestosti kakor za mladih dni. Že na parniku je izvedel, da je bilo pristajališče zdaj preloženo k prekrasnemu Knoffovemu kamenitemu nabrežju, ni se mu bilo mogoče več dalje izogibati, ker je odnesel vihar staro leseno pristajališče na morje. Ravnatelj v Trondhjemu je sicer hotel, da bi izkrcavali zopet s čolni kakor prej, toda kapitani so se temu uprli, in neka okrožna uprava je resno posegla vmes, mimo tega je prišel k ravnatelju mlad fant, Romeo Knoff, govoril z njim spoštljivo in razumno in naredil najboljši vtis. Fant ni imel očetove napih-njenosti, niti enkrat se ni zasmejal ravnateljevim nazorom, temveč je pustil, da so nanj prav krepko učinkovali, in jim malo ne pritrjeval. Prikupen fant, rojen posredovalec, trgovska glava, kupec. Na ladji so govorili: »Dobil je pristajališče, seveda ga je dobil, in že davno bi ga bil moral imeti.«

Edevart je prizelel mlademu Romeu zmago.

Zvečer so pristali ob Knoffovem nabrežju, na ladji in na bregu so gorele luči, trgovski pomočnik Magnus je prišel z listi in papirji na ladjo in je prijavljal blago. S severa ni prišlo kdove kaj, zato pa je bilo različnih stvari za mesta na jugu, kakor presno maslo in kože in volna in prazni sodi in zaklani voli, kraj in okolica sta se razcvitala v novo življenje.

Edevart je uzrl že s palube več starih znancev, med njimi enega, katerega je večkrat nejeverno pogledal, bil je nosač na nabrežju, Avgust —? Avgust!

(se nadaljuje)